

Conclusies en aanbevelingen

Onderzoeksrapport

TweeSteden

Commissie Eenhoorn

Leden

Bas Eenhoorn

René Craemer

Peter Vogelzang

Secretaris

Wouter Jong

17 mei 2016

Verantwoording

Op 10 augustus 2015 werd de 28-jarige Linda Van der Giesen door vuurwapengeweld om het leven gebracht bij het TweeStedenziekenhuis in Waalwijk. Een dag later heeft de politie daarvoor een 38-jarige inwoner van Zevenbergen als Verdachte aangehouden, nadat hij zich had gemeld op het politiebureau in Roosendaal. De Verdachte is een ex-partner van het slachtoffer.

Direct na haar dood is nagegaan wat bij de politie bekend was over het slachtoffer. Daarbij bleek dat het slachtoffer op 30 juli 2015 aangifte had gedaan van *bedreiging* en *stalking* tegen haar ex-partner. Bovendien had zij gemeld dat haar ex-partner bezig was een vuurwapen aan te schaffen.

Om de onderlinge contacten tussen slachtoffer en politie in kaart te brengen, is besloten om de zaak te reconstrueren. Medewerkers van de eenheidsstaf hebben, onder verantwoordelijkheid van de politiechef, het onderzoeksrapport *TweeSteden*, d.d. 16 maart 2016, geschreven. Het rapport bevat een uitgebreide reconstructie in de vorm van een feitenrelaas van alle politiecontacten met het slachtoffer, haar ex-man en andere personen die met de toedracht in verband kunnen worden gebracht.

Na het verschijnen van dit onderzoeksrapport heeft de regionale gezagsdriehoek van Zeeland-West-Brabant besloten de rapportage mede te laten beoordelen door een externe commissie. Op 17 maart 2016 is deze commissie gestart met haar werkzaamheden. Deze commissie-Eenhoorn bestaat uit:

- De heer drs H.B. (Bas) Eenhoorn, voorzitter (vanuit achtergrond bestuur)
- De heer mr R.W.M. (René) Craemer, lid (vanuit achtergrond Openbaar Ministerie)
- De heer mr P. (Peter) Vogelzang, lid (vanuit achtergrond politie)
- De heer mr drs W. (Wouter) Jong, secretaris (Nederlands Genootschap van Burgemeesters)

De gezagsdriehoek van de eenheid Zeeland-West-Brabant vroeg de commissie concreet:

- Geef een oordeel over de compleetheid en kwaliteit van het feitenrelaas en de nadere duiding daarvan,
- Voorzie het onderzoeksrapport van conclusies en aanbevelingen.

De beoordeling, conclusies en aanbevelingen van de commissie-Eenhoorn zijn opgenomen in dit stuk. Het kan worden gezien als een aanvulling op het onderzoeksrapport *TweeSteden*, dat separaat en onder verantwoordelijkheid van de politiechef is uitgebracht. Eén belangrijke notie geven wij op voorhand mee: in onze rapportage ligt de focus op de positie van Linda van der Giesen en haar contacten met de politie. Wij vellen geen oordeel over de (tegen)aangifte van Verdachte en/of de plausibiliteit van zijn verklaringen en/of die van andere relaties die in het stuk worden genoemd.

Als onderdeel van de werkzaamheden hebben wij toegang gekregen tot onderliggende stukken. Het is van belang om hier vast te stellen dat ons ook kopieën van vertrouwelijke stukken zijn verschaft die van belang zouden kunnen zijn voor ons onderzoek. Daarnaast hebben wij ook zes gesprekken gevoerd met sleutelfunctionarissen in het proces. Aan familie en andere relaties uit het netwerk van Linda van der Giesen is het aanbod gedaan om desgewenst met de commissie te spreken. Daartoe bleek geen behoefte te bestaan.

Met de afronding van dit aanvullende rapport zullen de kopieën en gespreksverslagen waarover de commissie heeft beschikt, worden vernietigd.

Wij zijn de gezagsdriehoek erkentelijk voor de manier waarop is tegemoetgekomen aan onze verzoeken, die ons in staat stelden om aan de opdrachtformulering te voldoen.

Drs. H.B. Eenhoorn
Voorzitter commissie

Inhoud

Verantwoording	2
1. Leeswijzer	5
1.1 Context	5
1.2 Opbouw van het rapport	5
1.3 Verwijzingen	5
2. Perspectief politieorganisatie	6
2.1 De eerste aangifte	6
2.2 Van aangifte naar W&O.....	7
2.3 Opvolgende acties Van der Giesen.....	7
2.4 Opvolgende acties Verbalisant A	8
2.5 Veiligheidshuis.....	9
2.6 Ondertussen bij VVC	9
2.7 De interne routing	9
2.8 Openbaar Ministerie	9
2.9 Protocollen en richtlijnen	10
3. Perspectief slachtoffer.....	13
3.1 De eerste aangifte	13
3.2 De dagen na de aangifte	13
3.3 Zorg en vrees.....	13
3.4 Protocollen en richtlijnen	13
3.5 Het slachtofferperspectief samengevat	14
3.6 Afsluitend	15
4. Eindoordeel	16
4.1 Processen en dossiervorming	16
4.2 Geen tussentijdse reflectie	16
4.3 Geen dreigingsanalyse.....	17
4.4 Markante momenten.....	17
4.5 Vermijdbaar	18
5. Conclusies.....	20
5.1 Perspectief politieorganisatie vs slachtofferperspectief.....	20
5.2 Conclusies ten aanzien van de Aanwijzing OM en de (plaatselijke) protocollen	20
5.3 Conclusies ten aanzien van de checklist stalking	21
5.4 Conclusies ten aanzien van het volgen van de richtlijnen vuurwapenmeldingen	21
5.5 Conclusies ten aanzien van de afdeling Intake & Service	21
5.6 Conclusies ten aanzien van de opname van de aangifte door Verbalisant A.....	21
5.7 Conclusies ten aanzien van de afdeling Werkvoorbereiding en Onderzoek.....	21

5.8	Conclusies ten aanzien van de afdeling Veel Voorkomende Criminaliteit	22
5.9	Conclusies ten aanzien van het Veiligheidshuis	22
5.10	Conclusies ten aanzien van het Openbaar Ministerie	22
6.	Aanbevelingen.....	23
6.1	Aanbeveling aan de gezagsdriehoek	23
6.2	Aanbeveling aan het Openbaar Ministerie	24

1. Leeswijzer

1.1 Context

Bij het beoordelen van het optreden van de politie in de contacten met Linda van der Giesen, voorafgaande aan haar gewelddadige dood in Waalwijk, kunnen twee sporen worden gevolgd. Enerzijds kan worden gekeken naar het perspectief vanuit de politieorganisatie en de mate waarin werkinstructies, formele en informele afspraken en procedures zijn gevolgd. Anderzijds kan worden gekeken naar het perspectief vanuit het slachtoffer. Wat zijn de gerechtvaardigde verwachtingen die een slachtoffer mag hebben, wanneer hij of zij contact zoekt met de politie?

Wij hebben besloten om in het kader van het beoordelen van de 'compleetheid' de beide sporen naast elkaar te leggen. Daarbij zijn wij ons ervan bewust dat het tweede spoor niet vrij kan zijn van interpretatie. In dit specifieke geval is de aangever immers overleden en kan de reconstructie niet meer worden getoetst. Desalniettemin zijn wij van mening dat wij in z'n algemeenheid een goede inschatting kunnen maken over hetgeen aangevers in dergelijke gevallen *mogen* verwachten van de politieorganisatie.

1.2 Opbouw van het rapport

Ons is gevraagd om een oordeel te geven over het feitenrelaas en te komen tot conclusies en aanbevelingen op basis van het rapport *TweeSteden* dd 16 maart 2016. Om die onderzoeksvraag te beantwoorden, is het rapport als volgt opgebouwd. In hoofdstuk 2 worden de conclusies omtrent de interne procedures van de politie beschreven. Hoofdstuk 3 beschrijft de verwachtingen die het slachtoffer redelijkerwijs mocht hebben tijdens en na haar contacten met de politie. In hoofdstuk 4 worden deze twee lijnen bijeengebracht in een Eindoordeel. In hoofdstuk 5 worden conclusies getrokken. Hoofdstuk 6 sluit af met een reeks van aanbevelingen voor de politie-eenheid Zeeland-West-Brabant en, waar relevant, de participanten in het Veiligheidshuis.

1.3 Verwijzingen

Waar eigen aanvullende informatie van de commissie is gebruikt om de bevindingen te duiden, is dat expliciet aangegeven. In lijn met het geanonimiseerde rapport, is in dit rapport dezelfde methodiek toegepast. Dat betekent dat personen waar in dit rapport naar wordt verwezen (relatie A, relatie B etc. etc.) dezelfde personen zijn als in het hoofdrapport *TweeSteden*.

2. Perspectief politieorganisatie

In dit hoofdstuk wordt beschreven hoe de politie heeft gewerkt vanaf het eerste contact met Linda van der Giesen. Deze bevindingen zijn gebaseerd op het rapport *TweeSteden* en aanvullende informatie uit de door Van der Giesen aangeleverde cd's en e-mails.

2.1 De eerste aangifte

Het eerste contact tussen de politie en Van der Giesen dateert van 20 juli 2015, wanneer zij twee motoragenten spreekt over de dreigende situatie waarin zij zich bevindt. Daar wordt ook gesproken over mogelijke zelfmoordplannen van Verdachte.

Een week later, op 28 juli 2015, neemt zij telefonisch contact op met de politie (0900-8844) om een afspraak te maken voor een aangifte. Het telefoongesprek duurt ruim 16 minuten. In het gesprek komt aan de orde dat Van der Giesen 'iemand in haar huis op de bank had geslapen voor haar eigen veiligheid, dat kan toch eigenlijk niet'. Op basis van de ontvangen informatie schat de medewerker in dat de reguliere tijd voor een aangifte van 1 uur moet worden uitgebreid naar 2 uur. Deze afspraak wordt ingepland voor 30 juli 2015. Zoals gebruikelijk wordt Van der Giesen een dag voor de afspraak nagebeld, om haar aan de afspraak te herinneren en haar voor te bereiden op de aangifte. Dit telefoongesprek duurt 36 minuten. Net als in het eerste telefoongesprek komt onder meer aan de orde dat Verdachte met zelfmoord dreigt en een mail heeft gestuurd met de tekst 'ik haal een pistool en noem maar op'. Waar in het eerste telefoongesprek nog onduidelijk is of het genoemde pistool verwijst naar de mogelijke zelfmoordwens van Verdachte, is in het tweede gesprek duidelijk dat Van der Giesen dit pistool als een persoonlijke bedreiging ervaart. Van der Giesen geeft ook aan dat ze niet weet of het alleen dreigen is of dat Verdachte het ook echt gaat uitvoeren. Op basis van de uitgewisselde informatie en de complexiteit van de casus besluit de medewerker van het Regionale Service Centrum die het telefoongesprek voerde, de afspraak voor de aangifte te verlengen naar 3 uur.¹

Op 30 juli 2015 verschijnt Van der Giesen aan de politiebalië op het gemeentehuis in Zevenbergen, om daar aangifte te doen bij Verbalisant A.² Zij spreken ruim 3½ uur met elkaar. Daarbij overhandigt Van der Giesen ook drie cd's met digitaal bewijsmateriaal, waaronder opgenomen telefoongesprekken en e-mails. Tijdens het verhoor stuurt Van der Giesen een e-mail met dreigementen door. In deze mail wordt niet gesproken over een pistool. Op basis van deze e-mail kan niet worden geconcludeerd of het pistool moet worden geïnterpreteerd in het kader van zelfmoordgedachten van Verdachte of als dreigement richting Van der Giesen.³

De aangifte wordt opgemaakt. De totale aangifte bestaat uit 1 A4, waarin op hoofdlijnen staat beschreven dat:

- Verdachte intimiderende en dreigende taal uit;
- Verdachte de ex van Van der Giesen naar de keel heeft gegrepen;
- Zij een mapje overhandigt met foto's en screendumps van Facebookpagina's en Facebook Messenger verkeer;

¹ De relatief lange duur van dit gesprek is deels te verklaren door de kwantiteit aan berichten, screendumps, mails die zouden worden meegenomen. Dat laat onverlet dat de medewerker van het Regionale Service Centrum dit als een gecompliceerde situatie inschatte waar de tijd voor moest worden genomen.

² De commissie heeft in het kader van haar onderzoek niet kunnen spreken met Verbalisant A. Door persoonlijke gezondheidsredenen is deze medewerker voor langere tijd afwezig.

³ Ook na het beluisteren van de originele opnamen van de telefoongesprekken op 28 en 29 juli 2015 is niet uit te sluiten dat Van der Giesen 'het pistool' in het telefoongesprek van 28 juli in de context van de zelfmoordpoging(en) van verdachte bedoelde.

- Zij drie cd's overhandigt met daarop onder meer telefoongesprekken, dreigende mails en foto's;
- Verdachte dreigt om foto's online te zetten als Van der Giesen niet naar hem luistert.

Verbalisant A. interpreteert de situatie dusdanig, dat geen sprake is van een 'concrete dreiging'. Hij geeft de aangifte de code 'huiselijk geweld' (HG) mee, met als delict 'stalking'.⁴ Door de code HG komt het dossier ook automatisch onder de aandacht bij het Veiligheidshuis. Er wordt geen apart risicoinschattingsformulier gebruikt- zoals gespecificeerd in de werkinstructies Huiselijk Geweld - om de dreiging te specificeren. Hij raadpleegt alleen de mutaties van de afdeling Intake & Service (I&S) die zijn gemaakt naar aanleiding van de telefoontjes op 28 en 29 juli 2015. Hij zoekt niet naar verdere aanvullende informatie.

Behalve de aangifte maakt de verbalisant ook een afspraak op locatie (AOL) aan, wat betekent dat bij een melding van Van der Giesen de politie direct naar haar huisadres zal komen. Voorts wordt afgesproken dat Van der Giesen nog mails en screendumps zal nazenden. Ook krijgt Van der Giesen een e-mailadres van de Verbalisant, waarnaar zij in de dagen nadien nog enige e-mails met dreigende teksten van Verdachte zal doorsturen.

Terwijl Verbalisant A. de aangifte opneemt, ziet hij ook de wijkagent die op bezoek is in hetzelfde gebouw. Hij spreekt hem kort bij over de situatie rond Van der Giesen. De wijkagent geeft te kennen bekend te zijn met de situatie. Verbalisant A veronderstelt dat de wijkagent aan de slag zal gaan met de informatie, zodra de aangifte is opgemaakt en wordt verstuurd naar het Veiligheidshuis.

2.2 Van aangifte naar W&O

De afdeling Werkvoorbereiding en Ondersteuning (W&O) verdeelt binnen de politie de werkvoorraad in het district. Hier wordt op 31 juli 2015 de in Zevenbergen opgemaakte aangifte ingelezen. Er wordt een onderzoeksdossier gemaakt, wat als eerste stap kan worden gezien om een zaak bij het openbaar ministerie voor te leggen.

Het basisteam Roosendaal wordt diezelfde dag verzocht de zaak op zich te nemen. De aangifte krijgt prioriteit 3 mee. Deze prioritering is gebaseerd op de tekst van de aangifte; de drie cd's die Van der Giesen aan de verbalisant heeft meegegeven zijn dan nog via de interne post onderweg van Zevenbergen naar W&O. Binnen het basisteam Roosendaal gaat het team Veel Voorkomende Criminaliteit (VVC) met de casus aan de slag.

Na de eerste indicatie en prioritering door W&O bekijkt een collega de reeds overgedragen aangifte opnieuw om deze te veredelen. Verdachte heeft inmiddels zelf aangifte gedaan tegen vier personen, waaronder Van der Giesen. Deze 'tegen-aangifte' leidt er bij W&O toe dat aanvullende informatie over de Verdachte aan het onderzoeksdossier wordt toegevoegd. Dit betreft onder meer de melding dat uit BlueView blijkt dat Verdachte 37 keer in contact is geweest met de politie. Wat de inhoud van deze contacten met de politie was, wordt in dat overzicht niet vermeld.

2.3 Opvolgende acties Van der Giesen

In de week na de aangifte in Zevenbergen, stuurt Van der Giesen tot 9 augustus 2015 diverse mails door die zij ontvangt van Verdachte. Ook wijst ze op andere contacten van Verdachte die zich eveneens bedreigd voelen. Op 2 augustus 2015 stelt ze in een mail 'dat ze het eng vindt worden' en

⁴ Ook een dreigende situatie waarin ex-partners niet onder één dak samenleven wordt door de politie benaderd als "Huiselijk Geweld"

dat zij van 'relatie C heeft vernomen dat hij een vuurwapen heeft aangeschaft'. Verbalisant A. reageert hierop met een uitvoerige mail waarin hij bedankt voor de mails en vraagt hoe betrouwbaar de informatie over het pistool is. Hij sluit af met:

Zoals ik je beloofd had zit er bij ons in het systeem een 'afspraak op locatie' op jouw huisadres vanwege de situatie met [Verdachte] en is deze afspraak benoemd in een van de operationele briefings. Pas goed op jezelf en laat je niet gek maken door zijn gedrag of verhalen. Maar laat het weten als er iets is.

Op 7 augustus 2015 stuurt zij Verbalisant A om 18.02 uur een e-mail door van Verdachte. In de begeleidende tekst stelt zij:

Vandaag kreeg ik deze mail. Wederom weer niet op gereageerd. Vandaag mijn sloten vervangen. In mail staat dat hij binnen is geweest. Ik maak me nu wel erg zorgen om mijn veiligheid!

Een uur later mailt zij opnieuw met de mededeling dat ze van Relatie J heeft vernomen dat Verdachte inderdaad actief op zoek was naar een wapen.

Je begrijpt het verhaal van pistool dat het mij wel degelijk bang maakt en dat ik dus niet meer weet wat spookverhalen zijn en niet. [Relatie J] bevestigt het pistool. Ik begin maandag weer met werken na mijn vakantie. Wanneer moet ik dreigementen van [Verdachte] of als derden zeggen hij heeft inderdaad mij of mensen gecontact voor pistool serieus nemen?

Op 9 augustus 2015 stuurt ze een mail waarin ze meldt dat ze een dreigende sms heeft ontvangen en Verdachte weer naaktfoto's op Facebook heeft geplaatst.

Wederom weer een mail. Gisteren avond kreeg ik een dreigende sms en bericht via facebook dat mijn fotos weer openbaar op facebook profiel van en door [Verdachte] geplaatst zijn. Zie bijlage.

Het blijft maar doorgaan. Word er moedeloos van.

2.4 Opvolgende acties Verbalisant A

Naar aanleiding van de informatie in de e-mails van Van der Giesen heeft hij ook contact met Relatie C. die gelooft in een samenspanning om Verdachte in de val te laten lopen, maar ook van mening is dat Verdachte therapie nodig heeft.

Gaande dit proces, neemt Verbalisant A ook een aangifte van bedreiging op van relatie B. die ook in Zevenbergen woont. Op het moment van deze aangifte (6 augustus 2015) is Verbalisant A op de hoogte dat de Verdachte zelf ook aangifte heeft gedaan ten aanzien van Van der Giesen, Relatie B en twee anderen.

Onder de eerdere aangifte van Van der Giesen maakt Verbalisant A op 4 augustus 2015 een journaal aan waarin hij ook de vermoedens rond het pistool vermeldt. Dit journaal is een soort digitaal kladblok waar hij aanvullende informatie in beschrijft. Omdat Verbalisant A nog in een proces van "informatie vergaren" zit, gebruikt hij dit digitale kladblok. Een kladblok wordt niet actief met collega's gedeeld, maar is bedoeld om informatie in een later stadium in een formeel proces-verbaal van bevindingen over te nemen. De journaal-aantekeningen van collega's zijn alleen terug te vinden als daar actief naar wordt gezocht.

Op 9 augustus 2015 stuurt Verbalisant A de screenshots van de naaktfoto's op Facebook naar W&O als aanvullende informatie.

2.5 Veiligheidshuis

Conform de protocollen wordt het Veiligheidshuis op de hoogte gebracht van een aangifte met de code "HG" (huiselijk geweld). Door het werkvolume worden cases in de dagelijkse triage eerst op hoofdlijnen besproken. Als uit de aangifte blijkt dat sprake is van een zware casus, wordt aanvullende informatie vergaard (uit het GCOS-informatiesysteem). Omdat de aangifte van Van der Giesen niet over een ernstige dreiging spreekt, wordt de casus niet als prioritair gezien. Dat betekent dat GCOS niet voorafgaande aan het triageoverleg is geraadpleegd. Als reden wordt hiervoor gegeven dat de administratieve ondersteuning daarvoor ontbreekt. Had de casus wel urgentie gehad, dan was Van der Giesen naar alle waarschijnlijkheid aangeboden een gps-melder met zich mee te dragen en was er via het politieteam cq. wijkagent een verzoek uitgegaan om met Verdachte te spreken over de vermoedelijke dreiging (bron: interview Veiligheidshuis).

2.6 Ondertussen bij VVC

Op 9 augustus 2015 komt de medewerker van VVC (Team Roosendaal) voor het eerst toe aan het beoordelen van het voorliggende dossier van Van der Giesen. De informatie uit het journaal is hem op dat moment niet bekend. Ook de naaktfoto's en andere informatie die is meegegeven op de cd's hebben hem niet bereikt, omdat die naar W&O zijn gestuurd en niet rechtstreeks naar VVC.

Omdat al vrij snel duidelijk wordt dat het een complexe zaak betreft en de Verdachte zelf een tegen-aangifte heeft gedaan, besluit de medewerker om hier niet op zondagavond mee door te gaan, maar de zaak op maandag met frisse ogen te bekijken. Dan is hij ook van plan om de link met motorclub No Surrender, die in een van de aangiften naar voren komt, nader te bekijken.

Op maandagmiddag 10 augustus 2015 wordt Linda van der Giesen op de parkeerplaats van haar werk in Waalwijk doodgeschoten.

2.7 De interne routing

Op buitenstaanders kan de interne routing van aangifte tot strafrechtelijk onderzoek overkomen als een complex geheel. In totaal tellen wij 7 functionarissen die tussen 28 juli 2015 en 10 augustus 2015 met de casus te maken krijgen. Van de telefonische intake (1) en afspraakbevestiging (2) na de aangifte (3), de beoordeling door twee collega's bij W&O (4 en 5) en de behandelaar binnen VVC (6). Verder is ook het Veiligheidshuis (7) betrokken. Binnen de politie is dit echter een gebruikelijke werkwijze. De gedachte achter het opknippen van een dergelijk proces is dat het de prioriteringen van het werk vergemakkelijkt en urgent versus minder-urgent van elkaar scheidt. Bovendien houdt het ook rekening met de bevoegdheden die de verschillende functionarissen hebben in termen van de toegang tot politiegegevens (cf. Wet op de Politiegegevens). De persoon die de aangifte opneemt heeft geen toegang tot alle politie-informatie uit het hele land. De informatie was beperkt tot de informatie uit de eigen eenheid en landelijke informatie tot 1 jaar terug. Alleen W&O is in staat om ook andere informatie uit bijv. BlueView te ontsluiten en de primaire informatie - verkregen uit de aangifte – te veredelen.

2.8 Openbaar Ministerie

Het OM heeft in deze zaak geen rol gespeeld. Toch hebben we ons laten informeren over de rol van het OM als eindverantwoordelijke voor de opsporing. Conform de Aanwijzing HG van het OM kent Zeeland-West Brabant een gespecialiseerde Officier van Justitie. Deze houdt zich vooral bezig met beleidsvorming inzake de aanpak van HG en niet met de behandeling of coördinatie van HG-zaken.

Er bestaat eveneens conform de Aanwijzing een Stuurgroep en een Expertgroep HG op arrondissementsniveau, die ca. driemaal per jaar bijeenkomt en waarin de daarvoor in aanmerking komende instanties zitting hebben. Ook deze Expertgroep houdt zich voornamelijk bezig met beleidsafstemming.

De Aanwijzing is uitgewerkt in protocollen voor politie en Veiligheidshuis. De feitelijke uitvoering van de Aanwijzing en de daarop gebaseerde protocollen wordt niet gevolgd. Het OM gaat ervan uit dat de politie uitvoering geeft aan het vastgelegde beleid.

2.9 Protocollen en richtlijnen

Het politiewerk is grotendeels geprotocolleerd. De gedachte daarachter is, dat gedurende een proces alle stappen zorgvuldig moeten worden genomen, zodat uiteindelijk een volledig en consistent dossier ontstaat dat bij de verdere vervolging aan het OM kan worden overgedragen.

De situatie van Van der Giesen wordt bestempeld als 'huiselijk geweld'. Dat is in lijn met de codes die Verbalisant A aan de aangifte heeft toegevoegd. Huiselijk geweld is op zichzelf geen strafbaar feit, maar is een verzamelterm voor delicten als *stalking*, geweld en bedreiging.

Aanwijzing van Openbaar Ministerie

Ten aanzien van de aanpak Huiselijk Geweld werkt de politie landelijk binnen de context van de *Aanwijzing huiselijk geweld en eengerelateerd geweld*, een aanwijzing die door het Openbaar Ministerie in 2010 is afgegeven.⁵ Het is aan de politie-eenheden om deze aanwijzingen in eigen protocollen en werkafspraken te vervatten. Daarnaast bepaalt de aanwijzing dat de aangifte Huiselijk Geweld onverwijld ter beoordeling wordt voorgelegd aan de Hulpofficier van Justitie.

Het doel van de aanwijzing is het bewerkstelligen van een effectiever optreden van politie en Openbaar Ministerie (OM), al dan niet in samenwerking met andere hulpverlenende instanties, in reactie op huiselijk geweld en eengerelateerd geweld teneinde bij te dragen aan het:

- Onderkennen van huiselijk en/of eengerelateerd geweld;
- Acut (doen) stoppen van (dreiging van) huiselijk en eengerelateerd geweld;
- Voorkomen van recidive door middel van gerichte interventies;
- Herstellen van de geschonden rechtsnorm;
- Vergroten van de aangiftebereidheid van slachtoffers;
- Waarborgen van de veiligheid van het slachtoffer, in het bijzonder van minderjarige slachtoffers;
- Waarborgen van de veiligheid van kinderen als getuige van huiselijk geweld.

Bijlage bij Aanwijzing van Openbaar Ministerie

In de bijlage van de OM-aanwijzing wordt ook vermeld welke onderdelen moeten worden vermeld in de aangifte.

Deze onderdelen zijn:

- De wijze waarop de relatie is ontstaan en het moment waarop en de aanleiding waardoor geweld in de relatie ontstond.
- Eventueel alcohol en/of drugsgebruik door de verdachte.
- Eventueel thuiswonende kinderen, waarbij in het bijzonder wordt vermeld of zij hetzij slachtoffer, hetzij getuige zijn van het strafbaar feit.
- De financiële situatie.
- Het eerste huiselijk-geweldsincident, een geweldsincident dat typerend is voor de wijze van mishandelen, het meest ernstige geweldsincident en het laatste geweldsincident. Deze feiten moeten met data, tijd en plaats worden aangeduid om inzicht te kunnen geven in de aard en het patroon van het huiselijk geweld. Andere gepleegde delicten worden daar naar tijd tussen geplaatst. Alle voorkomende elementen van de delicten moeten worden omschreven.
- Eventuele getuigenverklaringen over het geweldsincident en/of het daardoor ontstane letsel.
- De mate van angst bij het slachtoffer voor herhaling van het huiselijk geweld.

⁵ <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stcrt-2010-6462.html>

- De ideeën van het slachtoffer over diens toekomstige contact met de verdachte.
- De eventuele expliciete overweging van het slachtoffer dat hij/zij aangifte doet omdat hij/zij wil dat de dader wordt gestraft.
- De eventuele wens van het slachtoffer tot het opleggen van een straat- of contactverbod aan de verdachte. Daarbij wordt met redenen omkleed wat de indicatoren voor herhaling van het plegen van huiselijk geweld jegens het slachtoffer zijn (b.v. het aantal meldingen, levensgevaar, belaging of onberekenbaar gedrag).
- Is er (eerder) een huisverbod opgelegd en zo ja, voor welke periode.

Werkinstructies als uitwerking OM-richtlijn

In de kennisomgeving van de politie (KOMPOL, voorheen PolitieKennisNet) zijn de stappen te vinden die een Verbalisant kunnen helpen bij het opnemen van een aangifte in een casus als deze. De werkinstructies zijn bedoeld als uitwerking van de richtlijn van het Openbaar Ministerie. In de praktijk blijkt het een zoektocht om de juiste protocollen en checklists in de juiste volgorde te vinden.

Het proces dat moet doorlopen ziet er als volgt uit:

- Verbalisant start opnemen aangifte / klacht volgens protocol:
 1. *Hij reikt de melder de brochure Als u wordt gestalkt uit en neem deze met de melder door.*
 2. *Hij maak een eerste inschatting van het risico dat het slachtoffer loopt.*
 3. *Hij maakt daarvoor gebruik van de Checklist bij stalking en loopt de beschreven risicofactoren met de melder door.*
- Verbalisant handelt nu overeenkomstig de werkinstructie Veiligheid bij vaststelling van risicofactoren voor het slachtoffer.
 1. *Ga na welke veiligheidsmaatregelen het slachtoffer zelf kan treffen.*
 2. *Maak het slachtoffer bewust van het voldoende afschermen van persoonsgegevens op sociale netwerksites (zoals Facebook en Twitter).*
 3. *Geef het slachtoffer voorlichting over de risico's van stalking en te treffen veiligheidsmaatregelen*
 4. *Schat de veiligheidsmaatregelen die het slachtoffer zelf kan treffen in.*
 5. *Bespreek de inschatting van elke mate van onveiligheid van het slachtoffer met de dagcoördinator.*
 6. *Neem in overleg met de dagcoördinator zo nodig contact op met het bureau Conflict en Crisisbeheersing voor het opmaken van een dreigingsinschatting en het treffen van beveiligingsmaatregelen. = Proces Bewaken Beveiligen, (zie 16)*
 7. *Geef het slachtoffer een vast aanspreekpunt bij de politie, die volledig op de hoogte is van de zaak.*
 8. *Betrek ketenpartners bij de zaak*
 9. *Ga na of de melder de stalker te kennen heeft gegeven niet gediend te zijn van de communicatie/contactpogingen.*
 10. *Laat de melder gebruikmaken van een voorbeeldbrief aan de stalker.*
 11. *Bespreek de zaak met het Openbaar Ministerie, de reclassering, GGZ en andere betrokken professionals op het gebied van toezicht, veiligheid en hulpverlening.*
 12. *Vorm met elkaar een stalkingmanagementteam*
 13. *Stem acties en bejegening van zowel stalker als slachtoffer elke keer af met de ketenpartners bij het aanpakken van stalking.*
- Verder geldt:
 - Hij instrueert de melder om alle (pogingen tot) communicatie en contact vast te leggen en te delen met de politie d.m.v. de checklist Vaststellen van originele contactpogingen
 - Hij laat de melder een dossier opbouwen.
 - Hij bespreekt de mogelijkheden tot vastleggen met de melder
 - Hij bespreekt de mogelijkheid van het gebruik van een telefoonnummer waarop de stalker belt (zodat dit kan worden vastgesteld) en een tweede telefoonnummer voor eigen gebruik door de melder; als er sprake is van telefonische overlast.
 - Hij reikt de aangever het 'stappenplan voor aangevers Belaging' uit
- Verbalisant legt de klacht nu voor bij de hOvJ (hulpofficier) middels een formulier 'opnemen klacht door hOvJ'

- I.v.m. (mogelijk) Huiselijk Geweld, maakt de verbalisant een uitgebreide mutatie met projectcode HG
- Verbalisant maakt een Afspraak op Locatie (AOL) aan. (NB: Afspraak op Persoon is NIET meer mogelijk)

Huiselijk Geweld gerelateerde checklists op intranet politie

In de intranet omgeving staan diverse toegankelijke checklists, die de Verbalisant helpen met het maken van een risico-inschatting.⁶ Deze lijsten hebben geen formele status, maar trachten de Verbalisant te helpen met het inschatten van een dreiging.

In de checklists komen dingen aan de orde als de mate van dreiging en de context die van invloed kan zijn, zoals alcohol- of drugsgebruik, financiële problemen etc. Deze checklists gelden voor huiselijk geweld, maar ook voor verwante situaties zoals stalking. De commissie heeft deze documenten gevonden, waarbij moet worden opgemerkt dat deze checklists diep zijn weggestopt in de structuur van de kennisdatabank. Voor zover de checklists worden gebruikt, geven ze een inschatting van de impact van de dreiging op de persoon.

De **checklist stalking**⁷ wordt genoemd als onderdeel van de stappen die tijdens de aangifte zouden moeten worden doorlopen. Deze checklist geeft de volgende punten, waarbij geldt ‘hoe vaker “ja”, hoe meer risico het slachtoffer loopt!’:

- a) Is de stalking al langer dan twee weken aan de gang?
- b) Investeert de stalker veel tijd, energie en/of geld?
- c) Hebben stalker en slachtoffer een intieme relatie gehad?
- d) Heeft de stalker eerder geweld gebruikt?
- e) Heeft de stalker aangegeven ten einde raad te zijn?
- f) Heeft de stalker gedreigd met moord of zelfmoord?
- g) Heeft de stalker affiniteit met wapens?
- h) Laat de stalker heftige boosheid zien?
- i) Heeft de stalker spullen van het slachtoffer vernield?
- j) Is het slachtoffer erg bang?

Overige checklists op intranet politie

Op het intranet (KOMPOL) is door de commissie ook gezocht op richtlijnen met betrekking tot vuurwapens. Hiervoor bleek een veelvoud aan richtlijnen te bestaan. Het was niet in één oogopslag duidelijk welke richtlijn dient te worden gevolgd in het geval er wordt gedreigd met een niet nader omschreven wapen en de dreiger met mogelijke psychische problemen kampt.

⁶ Vergelijkbaar met checklists voor stalking zoals die ook op de website Huiselijkgeweld.nl van de Rijksoverheid zijn terug te vinden.

⁷ Deze checklist van Brandt & Voerman (2012) is ook te vinden op http://www.huiselijkgeweld.nl/doc/publicaties/kruiker_2014_Stalking_Blauw_10_5_p_44-45-46.pdf

3. Perspectief slachtoffer

In dit hoofdstuk worden beschreven hoe de politie heeft gewerkt vanaf het eerste contact met Linda van der Giesen. Deze bevindingen zijn gebaseerd op het rapport *TweeSteden* en de interviews die de commissie heeft gehouden. In de interviews is nadrukkelijk gevraagd naar het slachtofferperspectief, om de inzichten van de commissie te kunnen toetsen. Waar eigen aanvullende informatie van de commissie is gebruikt om de bevindingen te duiden, is dat expliciet aangegeven.

3.1 De eerste aangifte

Voordat Van der Giesen telefonisch contact zoekt om een afspraak te maken voor een aangifte, heeft zij al eerder contact gehad met de politie. Twee motoragenten zijn aan de deur geweest. Zij heeft toen haar hele verhaal gedaan. De twee motoragenten hebben gezegd dat wanneer haar ex (Verdachte) voor haar deur zou staan, zij 112 moest bellen.

Aan de hand van het telefonisch contact dat de afspraak voor de aangifte moet bevestigen, besluit de medewerkster dat de afspraak moet worden verlengd naar 3 uur. Uiteindelijk neemt de gehele aangifte in Zevenbergen 3½ uur in beslag. In beide telefoongesprekken spreekt Van der Giesen over de dreiging die zij voelt. Zij haalt ook een e-mail aan die zij of een van haar vriendinnen zou hebben ontvangen waarin Verdachte spreekt over “ik haal een pistool”.

3.2 De dagen na de aangifte

Uit de acties van Van der Giesen in de dagen na de aangifte komt duidelijk naar voren dat de dreiging voortduurt. Van tijd tot tijd stuurt ze binnengekomen whatsapps en e-mails door naar Verbalisant A. Ze heeft contact met andere ex-en van Verdachte en verneemt in die gesprekken dat haar vermoeden bewaarheid wordt; het klinkt steeds aannemelijker dat Verdachte inderdaad een vuurwapen heeft. Zij geeft aan enorm bang te zijn.

3.3 Zorg en vrees

Uit de stukken maakt de commissie op dat Van der Giesen heen en weer wordt geslingerd tussen zorg en vrees. Vrees, omdat ze in toenemende mate bang wordt van de informatie die ze ongevraagd toegestuurd krijgt van Verdachte, maar ook van de informatie die tot haar komt via relaties J., B. en D. Tegelijkertijd heeft zij zorg om en angst vanwege de psychische gesteldheid van Verdachte, zoals in deze passage:

“Van der Giesen vertelt dat Verdachte doordraaide en zij hem -als verpleegkundige- ervaart als psychiatrisch patiënt. Zij vertelt ook dat Verdachte drugs gebruikte en het dan link wordt. Ze is met Verdachte naar de huisarts geweest en had gevraagd om Verdachte op te laten nemen. Van der Giesen heeft ook contact gehad met GGZ-crisisdienst.”

3.4 Protocollen en richtlijnen

Slachtoffers van huiselijk geweld werken niet met protocollen en richtlijnen. Die willen hun normale leven terug. De commissie vermoedt dat, zeker in de geschetste setting van zorg en vrees, het slachtoffer primair als doel had dat de bedreigingen zouden stoppen. Secundair klinkt door dat zij er niet op uit was om de Verdachte ‘achter de tralies’ te krijgen, maar vooral zocht naar bescherming van zichzelf, de Verdachte en de naaste omgeving van Verdachte. Haar acties hadden als doel de dreiging te stoppen. Mogelijk dat het strafrecht daarbij kon helpen, maar dat was voor haar waarschijnlijk geen doel op zich. Zoals zij zegt: *“(…) dat Verdachte nu rustig is, ze het ziet als stilte voor de storm. Het is een zich herhalend patroon dat moet worden gestopt.”*

Zonder het met die woorden expliciet te maken, zal zij bij de politie hebben aangeklopt om hulp te krijgen bij het “stoppen” van de verdachte. Juridisch vertaalt zich dit in een politietaak ex art 3 Politiewet (voorheen art 2 Politiewet), de algemene zorgplicht van de politie:

Artikel 3

De politie heeft tot taak in ondergeschiktheid aan het bevoegd gezag en in overeenstemming met de geldende rechtsregels te zorgen voor de daadwerkelijke handhaving van de rechtsorde en het verlenen van hulp aan hen die deze behoeven.

3.5 Het slachtofferperspectief samengevat

Samenvattend stellen wij vast dat bij Van der Giesen sprake was van een evidente dreiging. De politie nam uitvoerig de tijd om haar verhaal te verwerken. Van uitgebreide telefonische gesprekken bij de intake, tot een aangifte van 3½ uur. Haar werd het e-mailadres van Verbalisant A verschaft, waar zij na de aangifte nog diverse mails naar heeft doorgestuurd.

In de loop der tijd kreeg Van der Giesen steeds meer signalen dat Verdachte bezig was met het ‘regelen’ van een pistool. Het bevestigde vermoedens die al van meet af aan die kant op wezen. Immers, bij het allereerste telefoontje met de politie gaf zij al aan dat zij een e-mail had ontvangen waarin Verdachte spreekt over “ik haal een pistool enzo”. De opmerking werd in het eerste telefoongesprek terloops gemaakt en is op dat moment niet expliciet besproken. Na het beluisteren van het tweede telefoongesprek (ter bevestiging van de afspraak voor de aangifte) sluit de commissie niet uit dat het pistool in een e-mail aan relatie-B (en niet aan Van der Giesen) is vermeld en Van der Giesen daar kennis van heeft genomen. Refererend aan ‘een e-mail’ blijft onduidelijk of zij hier een eigen mail of die van relatie-B bedoelt.

Wij stellen vast dat in de eigen e-mail die Van der Giesen nog tijdens de aangifte doorstuurt aan Verbalisant A. niet wordt gesproken over een ‘pistool’. Noch concreet (‘hij heeft een pistool’), noch bedekt (‘hij dreigt een pistool te regelen’). Een opmerking in de aangifte dat aangeefster telefonisch heeft beweerd dat Verdachte over een pistool spreekt en daar wel of geen feitelijke onderbouwing voor heeft, was van toegevoegde waarde geweest. Het had bijgedragen aan de totale risico-inschatting van de dreiging, waardoor ook de ernst bij het Veiligheidshuis waarschijnlijk duidelijker zou zijn geworden. Let wel: ook zónder pistool beleefde Van der Giesen de situatie met dreigende e-mails, Facebook Messenger berichten, naaktfoto’s op Facebook etc. etc. al als intimiderend.

Het blijft onduidelijk waarom deze informatie over het pistool, hoe zacht dan ook, niet in de summiere aangifte is opgenomen. Is de informatie in het gesprek ontkracht, of niet ter sprake gekomen? En refereerde ‘het pistool’ aan de zelfmoordpoging(en) van Verdachte, aan de dreiging ten aanzien van Van der Giesen of beide?

Het is een optie dat het pistool (in welke vorm dan ook) bij het aangiftegesprek überhaupt niet meer ter sprake is gekomen. Tegelijkertijd mag het slachtoffer er naar onze mening vanuit gaan dat informatie die eerder met een politiefunctionaris is gedeeld, ook terechtkomt bij collega’s die zich over dezelfde zaak ontfemen. In dit geval: van de informatie die telefonisch is gedeeld, mag het slachtoffer aannemen dat die ook is gedeeld met Verbalisant A. Kortom: de Verbalisant A heeft er niet naar gevraagd omdat hij die kennis niet had meegekregen, Van der Giesen meldde het niet omdat zij het al twee keer eerder ter sprake had gebracht.

Voor Van der Giesen wordt de ongrijpbare dreiging concreet op 2 augustus 2015. Zij krijgt dan informatie van relatie J., die zij met Verbalisant A deelt. Zij stelt hem in kennis van het feit dat er sterke aanwijzingen zijn dat Verdachte een vuurwapen heeft aangeschaft. Op dat moment lijkt het vuurwapen vooral ter sprake te komen in relatie tot de dreiging ten aanzien van Van der Giesen (en

niet als mogelijk middel voor een zelfmoord van Verdachte). Zij geeft expliciet aan enorm bang te zijn, omdat haar vermoedens steeds worden bevestigd. Vanuit slachtofferperspectief is dit op te vatten als een noodkreet en een dringend verzoek op een interventie: “doe wat!” Zij wil, zoals zij zelf zegt, “*dat het stop!*”.

Tot slot de tegenaangifte van Verdachte. De Verdachte kan zich op zijn beurt weer bedreigd hebben gevoeld door de andere aangiften, maar kortgezegd heeft het slachtoffer daar “geen boodschap aan”. De verwijten over-en-weer zijn relevant voor de strafrechtelijke casus, maar reduceren voor het slachtoffer niet de gevoelde dreiging. Bovendien is de trits van aangiften niet verwonderlijk. In het telefoontje om de aangifte in te plannen vertelt de politiefunctiearis zelf dat “hoe meer aangiftes er zijn, hoe makkelijker het voor politie en OM wordt om daarin te kunnen handelen”.

3.6 Afsluitend

In paragraaf 1.1 hebben we de vraag geformuleerd wat de gerechtvaardigde verwachtingen zijn die een slachtoffer mag hebben als zij contact zoekt met de politie. Wij zijn van mening dat, gelet op de bij de politie beschikbare informatie en het oplopende dreigingsbeeld, het slachtoffer ervan uit mocht gaan dat de politie enige activiteit zou ontplooiën om de dreiging weg te nemen.

4. Eindoordeel

De commissie is van oordeel dat het onderzoeksrapport dat door de politie-eenheid Zeeland-West Brabant in opdracht van de gezagsdriehoek is gemaakt, de politieprocessen vakkundig en adequaat beschrijft. Wij kunnen ons vinden in de samenvattende beelden zoals die in hoofdstuk 5 van het hoofdrapport zijn geschetst. Daarbij merken wij wel op dat de argumenten van werkdruk en complexiteit hooguit inzicht geven in de context waarin gewerkt wordt, maar nooit een doorslaggevend argument kunnen zijn om een casus met het label “huiselijk geweld” te laten liggen.

Immers, huiselijk geweld en kindermishandeling zijn als high impact crimes expliciet genoemd in de veiligheidsagenda van de minister van Veiligheid en Justitie, de politie, het Openbaar Ministerie en de regioburgemeesters. De politie rekent de aanpak van huiselijk geweld, waaronder kindermishandeling, tot een van haar kerntaken. Jaarlijks gaat het om ruim 95.000 incidenten.⁸ Volgens Movisie stierven in de periode 2009-2011 jaarlijks gemiddeld 21 vrouwen, 13 kinderen en 13 mannen als gevolg van huiselijk geweld. Ze vormen jaarlijks ongeveer een derde van het totaal aantal slachtoffers van moord en doodslag.⁹

4.1 Processen en dossiervorming

Wij maken de kanttekening dat het rapport primair het proces van binnenuit beschrijft. De focus ligt op de doorloop van het dossier van aangifte tot de beoordeling bij VVC. Uiteraard is dossiervorming belangrijk. Wat de commissie echter opvalt is het gegeven dat er ook bij een toenemende dreiging niet wordt bijgestuurd. Anders gezegd: zit men eenmaal op het juridische pad waarin informatie wordt toegevoegd aan een dossier, dan raakt de impact van de dreiging voor het slachtoffer uit het oog.

In dit geval was de eerste urgentie relatief beperkt. Er was weliswaar sprake van huiselijk geweld, maar voor de eerste aangifte werd een telefonische afspraak gemaakt. Het was daarmee onvergelijkbaar met acute huiselijk geweldsituaties, waarbij de politie ter plekke ingrijpt. Nadien nam de urgentie toe, met name toen melding werd gemaakt van het (mogelijke) vuurwapen dat door Verdachte zou zijn aangeschaft. Maar omdat deze meldingen zodanig waren weggezet dat collega's hier niet automatisch van op de hoogte werden gebracht, is deze informatie ook in het latere traject niet meegewogen.

4.2 Geen tussentijdse reflectie

Na de aangifte en de volgende updates met e-mails en foto's door Linda van der Giesen, zal zij in de veronderstelling hebben geleefd dat er aan de kant van de politie hard aan haar zaak werd gewerkt. Een veronderstelling die wellicht is versterkt door de uitgebreide telefoontjes bij de intake en het gesprek in Zevenbergen dat 3½ uur duurde. Tegelijkertijd zal het slachtoffer de gang van zaken binnen de politie als een “black box” hebben ervaren. Ze had geen zicht op de voortgang.

Wij vermoeden dat tussentijdse reflectie op de vraag of de hulpverlenende taak van de politie (cf. art 3 Politiewet) moet worden geactiveerd, ondersneeuwt als de spreekwoordelijke trein eenmaal rijdt. Dat gegeven wordt versterkt door de versnippering van het proces. Wij stellen vast dat minimaal 7 verschillende functionarissen de zaak in handen hebben gehad. Keer op keer wordt ervan uitgegaan dat de vorige processtappen goed doorlopen zijn, waardoor men zich richt op het doorzetten van het lopende strafrechttraject.

⁸ Handelingen TK 2015-2016, 66 mbt debat over de nieuwe aanpak van huiselijk geweld op 17 maart 2016

⁹ 'Huiselijk geweld: Aard en omvang, gevolgen, hulpverlening en aanpak', Movisie: Utrecht, 2013

4.3 Geen dreigingsanalyse

Bij de aangifte is geen dreigingsanalyse opgemaakt; noch door in het gesprek de dreiging te specificeren en dit te beschrijven in het proces-verbaal, noch door het volgen van een checklist die in het dossier Huiselijk Geweld en/of Stalking is te vinden op KOMPOL, het intranet van de politie. Hierdoor kregen partijen later in het proces, met name de wijkagent en het Veiligheidshuis, geen kleuring voor de enigszins feitelijk opgestelde aangifte.

Eerder noemden wij de *checklist stalking*, die hieronder nogmaals is weergegeven en door de commissie is voorzien van antwoorden:

- a) Is de stalking al langer dan twee weken aan de gang?
Ja.
- b) Investeert de stalker veel tijd, energie en/of geld?
Ja. Met name in tijd en in middelen om de gangen van Van der Giesen na te gaan.
- c) Hebben stalker en slachtoffer een intieme relatie gehad?
Ja.
- d) Heeft de stalker eerder geweld gebruikt?
Ja. Hij heeft de ex van Van der Giesen (relatie A) naar de keel gegrepen.
- e) Heeft de stalker aangegeven ten einde raad te zijn?
Ja.
- f) Heeft de stalker gedreigd met moord of zelfmoord?
Ja. Zelfmoorddreiging is aangegeven.
- g) Heeft de stalker affiniteit met wapens?
Onbekend.
- h) Laat de stalker heftige boosheid zien?
Ja. In e-mails, telefoontjes en berichtenverkeer.
- i) Heeft de stalker spullen van het slachtoffer vernield?
Nee. Bekend is dat de auto van Relatie A is vernield. Geen spullen van slachtoffer.
- j) Is het slachtoffer erg bang?
Ja.

Zelfs als de checklist bij stalking 'terughoudend' wordt ingevuld en het wapen buiten beschouwing wordt gelaten, scoort de commissie op basis van de verschaft informatie van Van der Giesen op de 8 van de 10 punten (a, b, c, d, e, f, h, en j) met 'ja'. De methodiek stelt dat "hoe vaker 'ja', hoe meer risico het slachtoffer loopt!". Vanuit deze dreiging had de politie ook op basis van art 3 Politiewet moeten handelen.

4.4 Markante momenten

Er waren verscheidene momenten waarin art 3 Politiewet scherper op het netvlies had kunnen staan. De eerste keer was het moment dat Linda Van der Giesen melding maakte van het (vermoedelijke) vuurwapen. Omdat dit gegeven niet is verwerkt in de I&S mutatie, heeft deze melding niet tot een andere kijk op de veiligheid van Linda Van der Giesen geleid. Ook is daardoor onduidelijk gebleven of het pistool dat in beide telefoontjes (terloops) aan de orde kwam, moest worden gezien als een indicatie voor de zelfmoordwens van Verdachte of voor de dreiging naar Van der Giesen. Desalniettemin zou de combinatie van een persoon die psychisch instabiel is de melding van een vuurwapen voldoende moeten zijn om een uitgebreide risicotaxatie voor de veiligheid van Van der Giesen te maken. Ook omdat wij het aannemelijk achten dat Van der Giesen de situatie van meet af aan als intimiderend ervaren heeft, zelfs als het vuurwapen geen rol zou spelen.

Een tweede moment betrof de aangifte bij Verbalisant A. Als hij de checklist bij stalking had gevolgd, was duidelijk geworden dat een optreden in het kader van art 3 Politiewet in de lijn de verwachtingen had gelegen. Want dan had ook hij acht keer op de lijst 'gescoord'. Latere e-mails, waarin het wapen ter sprake kwam, zouden de dreiging verder onderbouwen. Verbalisant A. koos er echter voor om de dreiging niet als 'concrete dreiging' in te schatten, zonder deze kwalificatie nader te specificeren.

Een ander moment betrof het ogenblik waarop W&O en VVC aanvullende informatie over de Verdachte vergaarden, om de beschikbare informatie uit de aangiften aan te vullen met extra informatie van binnen en buiten de eigen eenheid. Op dat moment liep ook een tegenaangifte van Verdachte. Toen is niet de keuze gemaakt om hier twee losstaande trajecten van te maken (traject Linda van der Giesen vs traject Verdachte), maar de zaak in zijn totaliteit te bekijken. Een stap die vanuit strafrechtelijke zin begrijpelijk is, maar in termen van bedreiging niet opgaat. De aangifte van Van der Giesen over de door haar gevoelde dreiging staat of valt immers niet met welke tegenaangifte dan ook.

Was de aanvullende informatie over eerdere contacten met de politie meegewogen, dan was het niet onaannemelijk geweest dat de wijkagent was gevraagd om een bezoek aan Verdachte te brengen en hem met de aangifte te confronteren (een zogeheten STOP-gesprek). In dat kader stellen wij vast dat het ook de wijkagent aan eigen initiatief ontbrak om zelf te polsen of hij iets kon betekenen. Naar onze mening had hij in dat kader een haalplicht, aangezien hij via zijn gesprek met Verbalisant A op de hoogte was van de aangifte van Van der Giesen en daarnaast ook zelf had kunnen handelen op basis van de mutaties in zijn wijk. Het is ongewis wat het resultaat van een eventueel STOP-gesprek zou zijn geweest, maar in dit geval is deze optie überhaupt niet meer op tafel gekomen.

4.5 Vermijdbaar

In de persconferentie die na het schietincident door het hoofd Operatiën en de Hoofdofficier werd gegeven, is gesproken van een "inschattingsfout". De vraag is of deze fout vermijdbaar was en zo ja of iemand daarvoor een verwijt gemaakt kan worden. Uit het voorafgaande mag blijken, dat wij de gemaakte fout wijten aan een combinatie van factoren: de fragmentering van het proces (waardoor niemand zich eigenaar achtte cq persoonlijk verantwoordelijk voelde voor de veiligheid van het slachtoffer), de focus op het strafrechtelijke traject, de problemen bij de toegankelijkheid van informatie en de gebrekkige doorgave van (vooral de zachte kant) van informatie.

Als alle informatie die beschikbaar was tijdig op één punt aanwezig was geweest, was er waarschijnlijk anders opgetreden; maar ook zonder deze voorwaarde zou anders gereageerd zijn als in alle fasen van het proces een bewuste afweging van het risico voor het slachtoffer had plaats gevonden. Dat had bijvoorbeeld gekund aan de hand van de checklist bij stalking.

Door de keuzes die in de loop der jaren door de politieorganisatie zijn gemaakt, is een disbalans ontstaan in de algemene zorgtaak van de politie (conform art 3 Politiewet) en het streven naar dossiervorming en het aanleveren van vervolgbare strafzaken bij het Openbaar Ministerie. Deze disbalans moet onder ogen worden gezien, zowel op eenheidsniveau als landelijk. In dit geval deed een burger een beroep op de politie om een beangstigende situatie tot stilstand te brengen, zonder dat zij de vervolgbaarheid van de Verdachte als oogmerk had. Desalniettemin is de vervolgbaarheid van delicten leidend in de manier waarop het politieproces is ingericht. Dat tussentijds niemand aan de bel trekt om de situatie voor het slachtoffer zélf opnieuw te beoordelen, was op onderdelen vermijdbaar, maar niet verwijtbaar aan individuele actoren in deze casus. Het beeld rijst op dat de politieorganisatie wordt geleefd door procedures en werkafspraken en er steeds minder ruimte is voor

de professionele alertheid, de sociabiliteit, de signalering, de interpretatie en het vakmanschap van de diender om een zaak op zijn merites te beoordelen.

De commissie stelt vast dat er her en der in het proces interventiemogelijkheden zijn blijven liggen. Het blijft ongewis of dergelijke interventies tot direct resultaat zouden hebben geleid en de dood van Van der Giesen hadden kunnen voorkomen. De dreiging door een grillig opererende Verdachte was te diffuus om daar een pasklaar antwoord op te geven.

5. Conclusies

Samenvattend is het oordeel over de compleetheid en kwaliteit van het feitenrelaas en de nadere duiding daarvan, als volgt:

Het onderliggende stuk is compleet ten aanzien van de verslaglegging over de processen die binnen de politie zijn gevolgd. Daarbij stellen wij vast dat de indicatie "huiselijk geweld" niet heeft geleid tot de prioriteit die er vanuit de aanwijzing van het Openbaar Ministerie, noch vanuit de eigen werkinstructies, van verwacht mag worden.

Wij sluiten met onze conclusies aan bij de opmerkingen in paragraaf 5.3 van het hoofdrapport. Ook hier geldt dat het ongewis blijft wat het resultaat zou zijn geweest als eerder in het proces interventies waren geweest ten aanzien van de veiligheid van Van der Giesen. Dat laat onverlet dat wij de conclusies van het hoofdrapport *TweeSteden* onderschrijven:

- Vastgesteld moet worden dat de aangifte van Linda van der Giesen, in combinatie met de overige informatie, had moeten leiden tot (grote) urgentie en een (snelle) interventie in deze zaak.
- Er is sprake van een ingewikkeld, bureaucratisch en gefragmenteerd werkproces. Daarin is sprake van 'systemische communicatie', beperkte cq gefaseerde informatie-opwerking en een focus op strafrechtelijke afhandeling in plaats van een focus op de meest zinvolle (alternatieve) interventie in het belang van de aangever.
- Anderzijds is er ook een pleidooi te houden voor het huidige werkproces, namelijk dat deze werkwijze noodzakelijk is voor de verwerking van de grote aantallen aangiften en meldingen.
- Wat opvalt is dat de nadelige effecten van de huidige gang van zaken binnen de organisatie kennelijk zijn aanvaard. Eenduidig eigenaarschap is verdwenen en overall regie ontbreekt. Er is onvoldoende kritische reflectie op de gang van zaken en er is te weinig urgentiegevoel om de nadelige effecten van de systemische benadering te minimaliseren.

5.1 Perspectief politieorganisatie vs slachtofferperspectief

De focus van het onderliggende stuk is sterk procesgeoriënteerd. Het perspectief vanuit het slachtoffer is naar de mening van de commissie onderbelicht gebleven. De commissie sluit aan bij de opmerkingen die daarover in paragraaf 5.1.3 zijn gemaakt, met dien verstande dat het de hoofdconclusie van het rapport dient te zijn:

De sturing vanuit politie en Openbaar Ministerie op een snelle en adequate afhandeling van een zaak met een goed proces-verbaal als resultaat, staat soms op gespannen voet met een zorgvuldige beoordeling van mogelijke alternatieve afdoeningen. De behoefte van de aangever hoort zoveel mogelijk voorop te staan, maar de praktijk is nog wel eens anders.

Zeker als in ogenschouw wordt genomen dat ook de aanwijzing en werkinstructies nadrukkelijk aandacht vragen voor de veiligheid van het slachtoffer, onder meer via de checklist bij stalking.

5.2 Conclusies ten aanzien van de Aanwijzing OM en de (plaatselijke) protocollen

Wij stellen vast dat maar weinigen van de betrokken functionarissen goede kennis hadden van de het/de Protocol(len) Huiselijk Geweld. Ook wijken de protocollen op onderdelen af van de Aanwijzing van het OM. De in de Aanwijzing voorgeschreven opbouw van het proces-verbaal van aangifte is maar ten dele gevolgd. Het voorschrift om alle aangifte van huiselijk geweld onverwijld ter beoordeling voor te leggen aan een Hulpofficier van Justitie is niet opgevolgd en bleek in onze gesprekken met betrokken functionarissen, behalve in acute dreigingsgevallen, een dode letter.

5.3 Conclusies ten aanzien van de checklist stalking

De Checklist, die naar ons inzien een goed instrument is om een verantwoorde risico-inschatting te maken van de dreiging was niet eenvoudig te vinden en werd ook niet gebruikt in deze zaak.

Een dreigingsanalyse had de politie op een parallel spoor gezet om zich niet alleen op de strafzaak te richten, maar zich nadrukkelijk ook over de eigen veiligheid van Van der Giesen te ontfemen.

5.4 Conclusies ten aanzien van het volgen van de richtlijnen vuurwapenmeldingen

De betrokken functionarissen geven in hun gesprekken met de commissie bijna allemaal aan deze niet paraat te hebben. Wij hebben ons laten voorlichten over de aard en omvang van deze richtlijnen en de wijze waarop deze opgevraagd kunnen worden. Daarbij is gebleken, dat de voorschriften zeer talrijk en mede daardoor weinig toegankelijk zijn. Onze poging een richtlijn te vinden die betrekking heeft op meldingen over dreiging van gebruik van een vuurwapen had geen succes.

5.5 Conclusies ten aanzien van de afdeling Intake & Service

Ten aanzien van de medewerkers Intake & Service spreekt de commissie grote waardering uit voor de tijd en aandacht die is geschonken in de telefoongesprekken met Van der Giesen. De commissie stelt vast dat zij door hun rechtstreekse contact met het slachtoffer een goede intuïtie lijken te hebben om een situatie te prioriteren. Hun indicatie zou voor de rest van de organisatie een signaal kunnen zijn over de mate van dreiging die door het slachtoffer wordt gevoeld. Dit potentieel van Intake & Service wordt mogelijk nog onderbenut binnen de politieorganisatie.

De bijdrage van I&S aan een goede inschatting van het risico voor het slachtoffer in deze zaak zou evenwel zeer gebaat zijn geweest met een meer uitvoerige mutatie van het telefoongesprek dan nu gemaakt is, waarin ook haar vrees en de context omtrent het vuurwapen gecheckt en vermeld was.

5.6 Conclusies ten aanzien van de opname van de aangifte door Verbalisant A

Verbalisant A. heeft goed werk verricht door ruim de tijd te nemen voor de aangifte. Wel had hij zich moeten realiseren dat mutaties in het journaal actief bij collega's onder de aandacht moeten worden gebracht. Hierin is te veel op het systeem vertrouwd, terwijl de ervaring leert dat aan journaals minder zwaarte wordt toegekend dan aan processen-verbaal. Met name had hij bij de toenemende dreiging actiever contact moeten zoeken met OPCO (Operationeel Commandant, de leidinggevende die binnen de politie en het Veiligheidshuis meedenkt over een casus). Het vuurwapen was een trigger die tot een apart proces-verbaal van bevindingen had moeten leiden, omdat het daarmee ook nadrukkelijk onder de aandacht van W&O en VVC was gekomen. Het proces-verbaal van aangifte werd niet conform de voorschriften opgemaakt en was overigens wel erg summier, terwijl de conclusie van de verbalisant dat er geen acuut gevaar zou zijn niet in het proces-verbaal, noch in een mutatie is onderbouwd.

5.7 Conclusies ten aanzien van de afdeling Werkvoorbereiding en Onderzoek

W&O verwijst naar aantallen 'hits' in BlueView, zonder aan te geven waar deze aantallen betrekking op hebben. Ook worden een aantal delicten vermeld in de vorm van wetsartikelen. Daarmee biedt W&O weinig extra context voor de beoordelaar van VVC. Stel dat bijvoorbeeld BlueView informatie had bevat op het terrein van huiselijk geweld, dan zou dat zeker hebben bijgedragen aan een betere beoordeling.

Het zou ook kunnen helpen als informatie van W&O dan ook naar het Veiligheidshuis en andere betrokkenen zou gaan.

5.8 Conclusies ten aanzien van de afdeling Veel Voorkomende Criminaliteit

De afdeling VVC laat zich leiden door de prioriteringen van Werkvoorbereiding en Onderzoek. Uit de stukken blijft onduidelijk waarom de code HG niet, conform de aanwijzing van het openbaar ministerie, tot hogere prioriteit leidt.

5.9 Conclusies ten aanzien van het Veiligheidshuis

Het Veiligheidshuis heeft in deze casus amper een rol gespeeld. Dat was wellicht anders geweest als op het Triage-overleg alle informatie uit GCOS beschikbaar was geweest. Wij hebben begrepen dat gebrek aan administratieve ondersteuning ertoe leidt dat GCOS-informatie niet meegenomen kan worden bij dit overleg. Dat is niet goed uit te leggen, vinden wij.

5.10 Conclusies ten aanzien van het Openbaar Ministerie

Het OM voldoet aan de formele eisen die de Aanwijzing van het OM formuleert. Er is geen stelselmatige controle door het OM of de politie de Aanwijzing en de daarop gebaseerde protocollen ook daadwerkelijk naleeft.

6. Aanbevelingen

De commissie is van oordeel dat door de keuzes die in de loop der jaren door de politieorganisatie zijn gemaakt, een disbalans is ontstaan in de algemene zorgtaak van de politie (conform art 3 Politiewet) en het streven naar dossiervorming en het aanleveren van vervolgbare zaken bij het Openbaar Ministerie. Deze disbalans moet onder ogen worden gezien, zowel op eenheidsniveau als landelijk. In dit geval deed een burger een beroep op de politie om een beangstigende situatie tot stilstand te brengen, zonder dat zij de vervolgbaarheid van de Verdachte als primair oogmerk had.

Dat laat onverlet dat de dossiervorming belangrijk is. Wat ons echter opvalt als het geheel wordt overzien is het gegeven dat er ook bij een toenemende dreiging niet wordt bijgestuurd. Anders gezegd: zit men eenmaal op het juridische pad waarin informatie wordt toegevoegd aan een dossier, dan raakt de impact van de dreiging voor het slachtoffer uit het oog. Wij vermoeden dat de mogelijkheden voor tussentijdse reflectie of ook de hulpverlenende taak van de politie cf. art 3 Politiewet moet worden geactiveerd, ondergesneeuwd raakt als de spreekwoordelijke trein eenmaal rijdt. Zelfs in huiselijk geweldzaken die landelijk keer op keer een hoge prioriteit krijgen toegewezen.

6.1 Aanbeveling aan de gezagsdriehoek

Dat gezegd hebbende, is de commissie terughoudend in het “plakken van pleisters”. Het beveelt daarom primair de gezagsdriehoek Zeeland-West-Brabant aan zelf te reflecteren op de vraag of:

- In toekomstige situaties een dergelijke disbalans tussen de veiligheid van aangever enerzijds en de dagelijkse praktijk van de werkprocessen anderzijds voorkomen kan worden,
- De Officier van Justitie en de leidinggevende van het politiekorps aan wie het specialisme HG is toevertrouwd periodiek inventariseert of de gemaakte afspraken ook daadwerkelijk worden nageleefd.

Ten aanzien van werkprocessen bevelen wij aan:

- Beoordeel of de toegang tot BVI en/of BlueView in grotere mate ontsloten moet worden, om informatie eerder in het proces te kunnen veredelen,
- Beoordeel of de mogelijkheden die BVI en/of BlueView bieden voldoende worden benut,
- Maak bij de aangifte ook gebruik van bestaande checklists, zoals de checklist bij stalking, op basis waarvan het Veiligheidshuis een inschatting kan maken van de dreiging die naar het slachtoffer zelf uitgaat,
- Beoordeel nut en noodzaak omtrent het gebruik van de *checklist bij stalking* bij de telefonische intake bij 0900-8844.

De commissie ziet, naast de aanbevelingen aan de gezagsdriehoek politie-eenheid Zeeland-West-Brabant, ook aanleiding om concrete aanbevelingen te doen over de informatieverstrooming tussen de eenheden.

Wij bevelen de gezagsdriehoek aan om in de samenwerking met andere eenheden binnen het domein van de Nationale Politie:

- Te reflecteren op problemen die ontstaan wanneer informatie over Verdachten niet via BHV kunnen worden ontsloten, omdat zij hun delicten elders gepleegd hebben,
- Alleen of samen met andere eenheden binnen de Nationale Politie te reflecteren op de ontsluiting van politiegegevens zoals in BlueView. In gevallen als het onderhavige moet relevante informatie zo vroeg mogelijk beschikbaar komen. Op zich begrijpelijke regels ter bescherming van privacy mogen niet ten koste gaan van andere belangen, zoals de bescherming van slachtoffers.

- Te reflecteren op de vraag of de disbalans tussen art 3 Politiewet en de dossiervorming voor vervolging ook in andere eenheden wordt herkend en zo ja, hoe deze in de toekomst voorkomen kan worden.
- Bij de Nationale Politie de navolgende opmerking uit het hoofdrapport onder de aandacht te brengen en te bezien welke veranderingen dit vergt: *“Wat opvalt is dat de nadelige effecten van de huidige gang van zaken binnen de organisatie kennelijk zijn aanvaard. Eenduidig eigenaarschap is verdwenen en overall regie ontbreekt. Er is onvoldoende kritische reflectie op de gang van zaken en er is te weinig urgentiegevoel om de nadelige effecten van de systematische benadering te minimaliseren.”*

6.2 Aanbeveling aan het Openbaar Ministerie

Conform de richtlijn wordt bij elk arrondissementsparket door de parketleiding een contactfunctionaris aangewezen voor het coördineren van het beleid inzake de aanpak van huiselijk- en eergerelateerde geweldzaken. Dit dient een officier van justitie te zijn, met beleidsondersteuning. Wij bevelen aan om:

- Te beoordelen of de prioriteit van huiselijk geweld in de arrondissementen in de praktijk wordt ingevuld conform de afspraken en aanwijzing van het OM.